

ASSIGNATURA: Psicologia
DEPARTAMENT: Ciències Clíniques
PROFESSORA: Dra. Ana M. Martínez
CRÈDITS: 4,5
TIPUS: obligatòria
CICLE: primer
CURS: segon
SEMESTRE: primer

OBJECTIUS GENERALS

Es pretén proporcionar els coneixements psicològics —aspectes teòrics i pràctics— necessaris perquè els futurs odontòlegs puguin entendre les interaccions i els processos adaptatius inherents a la salut, al fet d'emmalaltir i a la relació amb el pacient.

ESTRUCTURA DE L'ASSIGNATURA

S'ha elaborat un programa que es desenvolupa en dos mòduls, un de teòric i un altre de pràctic.

Mòdul teòric

Consisteix en la presentació de deu temes, en els quals s'estudien aspectes sobre la psicologia de la salut, com ara el procés d'emmalaltir, els hàbits relacionats amb la salut i la malaltia, la relació professional-pacient, els tipus de malalts (aguts/crònics, psiquiàtrics, nens i ancians), el fenomen del placebo, el dolor (agut i crònic) i el compliment de les prescripcions terapèutiques.

Mòdul pràctic

Té com a objectiu fer funcionals els conceptes estudiats en el mòdul teòric. A aquest efecte, s'ha dissenyat un programa amb dos tipus d'activitats formatives: a) *solució de problemes*, en les quals els estudiants han de

resoldre problemes diferents (o activitats d'aplicació), com ara dissenyar programes d'intervenció que requereixen la col·laboració del pacient, desenvolupar programes perquè els pacients modifiquin els seus hàbits de comportament, etc.; b) *activitats pràctiques*, sobre aspectes com ara les tècniques de dinàmica de grup, la interpretació (o simulació) de situacions clíniques, l'anàlisi de filmacions d'entrevistes dentals simulades, la pràctica de tècniques de relaxació per plantar cara a l'ansietat dels odontòlegs i a la dels pacients, la utilització de mètodes d'estudi diversos (per exemple, l'observació o l'autoenregistrament) o el disseny d'un programa terapèutic d'un hàbit desadaptatiu.

ORGANITZACIÓ DE LA DOCÈNCIA

L'objectiu de la docència de l'assignatura és afavorir l'aprenentatge autònom de l'alumnat.

Les *sessions teòriques* (mòdul teòric) es plantegen com a moments d'exposició, de plantejament i de reflexió dels punts més rellevants o conflictius del tema que es tracta. D'altra banda, les *sessions pràctiques* (mòdul pràctic) s'organitzen per grups de treball, els quals analitzen el tema objecte d'estudi a partir d'activitats d'aplicació i d'exercicis pràctics.

Amb aquest propòsit s'ha desenvolupat el procediment següent, que es portarà a terme per a l'estudi del temari:

1. **Classe teòrica:** la professora exposa el tema.
2. **Pràctiques:** a partir del treball en grup, els estudiants elaboren un document de treball —un per cada grup—, amb les respostes de les activitats d'aplicació proposades per a cada pràctica.
3. **Sessió recopilatòria:** un grup d'alumnes format per un representant de cada grup de treball (o vocal), situats al costat de la professora, fan una revisió recopilatòria de les activitats d'aplicació que han fet en els grups de pràctiques.

TEMES INTEGRATS AMB FARMACOLOGIA

Una part del temari, la corresponent als temes 3, 4, 8, 9 i 10, s'estudia de manera integrada amb l'assignatura de Farmacologia. Malgrat això, se segueix el mateix procediment descrit anteriorment. La part teòrica l'explicaran les professores responsables de cadascuna de les assignatures i les pràctiques també es portaran a terme de manera comuna, amb activitats d'aplicació úniques que recullen coneixements de farmacologia i psicologia.

CALENDARI DOCENT

L'assignatura de Psicologia s'impartirà al llarg del segon semestre del curs 2005-06.

Les **classes teòriques** començaran al febrer i es faran en dimarts. L'horari serà d'11 a 12 h. Les **sessions de recopilació** es portaran a terme els divendres (vegeu l'annex I)*. Les **pràctiques** es faran els dimarts i els divendres, de 9 a 11 h (vegeu l'annex II)*, segons la distribució que consta en l'annex III.*

AVALUACIÓ

La qualificació global de l'assignatura inclou l'avaluació del mòdul teòric i del pràctic. La puntuació màxima es fixa en 100 punts, que es distribueixen de la manera següent:

a) Examen de l'assignatura

L'examen final de l'assignatura es valorarà amb un màxim de 60 punts. Consistirà en el desenvolupament de quatre o cinc preguntes obertes, en les quals s'hauran de solucionar els problemes pràctics plantejats.

b) Avaluació continuada

La qualificació s'obtindrà a partir de la valoració dels documents de treball que, durant les sessions pràctiques, haurà elaborat cada grup i del treball individual. Es valorarà amb un màxim de 40 punts. L'activitat de vocal és un requisit indispensable per a l'avaluació continuada.

Podran accedir a la matrícula d'honor els alumnes que hagin obtingut la qualificació d'excel·lent en la convocatòria ordinària i elaborin un treball d'investigació proposat per la professora.

ATENCIÓ ALS ALUMNES

Els alumnes que vulguin fer consultes a la professora poden concertar una cita, prèviament i segons l'horari indicat. Així mateix, poden fer les consultes a través del correu electrònic o del fòrum de l'assignatura.

Horari: divendres, a partir de les 13 h

Lloc: despatx 4101, al quart pis del pavelló de Govern

Tel.: 934 029 036

A/e: anamartinez@ub.edu

MATERIAL DOCENT

Martínez, A.

Guia didàctica

Conté, en tres blocs, els guions dels temes, així com les activitats d'aplicació i el material addicional per al desenvolupament de les pràctiques.

---

* *Els annexos estaran disponibles al servei de fotocòpies en començar les classes de l'assignatura.*

Penzo, W.
Psicologia per a les ciències de la salut
Edicions Universitat de Barcelona, 1999

Penzo, W.
Manual de psicología médica
Edicions Universitat de Barcelona, 1997 (edició castellana de l'obra anterior)

Planas, M. E.; Puig Riera de Conías, M. M.; Sánchez González, S.
Tratamiento farmacológico del dolor en odontoestomatología
Cap. 20: «Aspectos psicológicos del tratamiento del dolor», d'Ana Martínez

Planas, M. E.; Sánchez González, S.; Martínez, A.
Activitats d'aplicació integrades Farmacologia-Psicologia

TEMARI

Bloc I. El malalt i el procés d'emmalaltir

1. L'objecte d'estudi de la psicologia

L'objecte d'estudi de la psicologia. Els models científics en psicologia. Un model d'estudi integrat.

2. Aspectes psicosocials d'emmalaltir I: el procés d'emmalaltir

Concepte de malaltia i implicacions. Models explicatius de la malaltia i del procés d'emmalaltir. L'estrès. Els patrons de conducta. Aprenentatge de les conductes d'emmalaltir.

3. Aspectes psicosocials d'emmalaltir II: el malalt

Tipus de pacients: segons l'edat (nens i ancians). Pacients amb processos aguts o crònics. El pacient que acudeix al dentista. Pacients amb trastorns psiquiàtrics.**

4. Aspectes psicosocials d'emmalaltir III: el grup social

Els hàbits i la relació amb la salut i la malaltia. Aprenentatge social. Hàbits d'higiene oral. Hàbits patògens: conductes addictives.**

Bloc II. El procés diagnòstic

5. Mètodes d'avaluació

Procediments per obtenir informació: els autoinformes. Els autoenregistraments. L'observació directa.

** Temes integrats amb l'assignatura de Farmacologia.

6. *La comunicació professional entre la salut i el pacient: aspectes de l'estil i del contingut. Obtenir informació. Oferir informació*

La comunicació en l'àmbit de la salut. La tècnica de l'entrevista. Els continguts informatius que cal obtenir. Concepte de cost d'emmalaltir.

Bloc III. El programa terapèutic

7. *Aspectes psicològics del tractament*

El tractament com a programa: components del tractament. L'ansietat en els tractaments. Reducció de l'ansietat. Preparació per a l'hospitalització i procediments mèdics (exploracions i intervencions).

8. *El compliment de les prescripcions terapèutiques***

Definició. Modalitats d'incompliment. Factors de risc. Mètodes d'estudi. Programa terapèutic d'incompliment.

9. *L'efecte placebo***

L'efecte placebo en la investigació terapèutica. L'efecte placebo a la clínica. Anàlisi del concepte. Ús clínic.

10. *El dolor***

El dolor agut en odontologia. Diferències entre el dolor agut i el dolor crònic. Aspectes psicològics del dolor crònic. Intervenció psicològica en el dolor.

BIBLIOGRAFIA DE CONSULTA

Buceta, J. M.; Bueno, A. M.
Modificación de conducta y salud
Eudema Universidad, 1990.

Carnwath, T.; Miller, D.
Psicoterapia conductual en asistencia primaria: manual práctico
Martínez Roca, 1989.

Cautela, J. R.; Groden, J.
Técnicas de relajación. Manual práctico para adultos, niños y educación especial
Martínez Roca, 1985.

Davis, M.; Mckay, M.; Eshelman, I. R.
Técnicas de autocontrol emocional
Martínez Roca, 1985.

Fernández Parra, A.; Gil Roales-Nieto, J.
Odontología conductual
Martínez Roca, 1994.

Foley, K. M., Payne, R. M.
Terapéutica del dolor
Interamericana McGraw-Hill, 1992.

Llor, B.; Abad, M. A.; García, M.; Nieto, J.
Ciencias psicosociales aplicadas a la salud
Interamericana McGraw-Hill, 1995.

Myers, D. G.
Psicología
Médica Panamericana, 1999.

Mckay, M.; Davis, M.; Fanning, P.
Técnicas cognitivas para el tratamiento del estrés
Martínez Roca, 1985.

Penzo, W.
El dolor crónico. Aspectos psicológicos
Martínez Roca, 1989.

Valdés, M.
Es estrés
El Acento, 1997.

Wilson, P. H., Spence, S. H., Kavanagh, D. J.
Técnicas de entrevista clínica
Martínez Roca, 1995.